

SNÁŘ Z TOVÁRNY

pondělí 29. 5. 2023

MAGAZÍN FESTIVALU DREAM FACTORY OSTRAVA 2023

JE TO SAMOZŘEJMĚ O LÁSCE, JAKO VŠECHNY MOJE HRY

V rámci festivalu Dream Factory jsme měli, kromě filmu (*Memento*) *Mor*, možnost zhlédnout dvě inscenace režiséra Jakuba Čermáka. Monodrama podle knihy Édouarda Louise *Kdo zabil mého otce* a groteskní tragikomedii inspirovanou postavou dnes již bývalého prezidenta *Očistec si zaslouží každý*.

Ve svých inscenacích pracujete často s tělesností. Jak se tělesnost projevuje v inscenacích *Kdo zabil mého otce* a *Očistec si zaslouží každý*?

Myslím, že zrovna obě tyto inscenace patří k mým docela uměřeným, akcentují zde jiná témata.

Věděl jste už na začátku, že obsadíte do hlavní role inscenace *Kdo zabil mého otce* Daniela Krejčíka?

Ano, dokonce mi Daniel kdysi daroval knížku Édouarda Louise *Skoncovat s Eddy B.* Toužil po tom, abychom ji uvedli. Ta knížka se mi hodně líbila, ale učarovaly mi především jeho *Dějiny násilí*. Ty jsem chtěl dělat spíš. Nakonec se naše přání protla u *Kdo zabil mého otce*. S Danielem spolupracujeme poměrně inten-

zivně, nedokázal jsem si v té roli představit nikoho jiného.

Proč jste se rozhodl obsadit do role Prezidenta v inscenace *Očistec si zaslouží každý* Zuzanu Bydžovskou?

Miluji Zuzanu. Je to skvělá herecká partnerka, je moudrá, velmi empatická a je s ní legrace. To je dobré vybavení pro postavu Prezidenta v méj hře. Hledal jsem také někoho, kdo se odpoutá od postavy našeho prezidenta Zemana, jímž je sice text inspirován, ale jsem přesvědčen, že funguje dramaticky i bez něj. Zuzanu zaujalo téma vztahu rodičů a dětí, myslím, že to byl důvod, proč do zkoušení šla. Z množství textu měla velký respekt, ale začala se ho učit v předstihu a uměla jej celý na první čtené zkoušce! Už kvů-

li představě toho nesmírného úsilí jsem toužil, aby inscenace měla úspěch.

Obě inscenace jistým způsobem tematizují rodinné vztahy. Myslíte si, že současnost je rodina klíčové společnosti?

Nedokážu to posoudit. Sám spíš teď vedu život, který není moc rodinný. Mám psa. To je moje nejužší rodina. Souhlasím s tím, že rodina nás klíčovým způsobem ovlivnila (a někoho třeba neustále ovlivňuje).

PROGRAM — PONDĚLÍ 29. 5.

16:00	KOLHAAS Komorní scéna Aréna	75'
18:30	KOČKA NA ROZPÁLENÉ PLECHOVÉ STŘEŠE Divadlo loutek Ostrava	140'
18:30	PROCES Divadlo Petra Bezruče	140'
21:30	IDIOT (FILM) Stará aréna	90'

ÚVODNÍK

Milá čtenářko, milý čtenáři, kdo z nás si někdy nepřál smrt svého otce? To se ptá Ivan Karamazov v Dostojevského posledním románu *Bratři Karamazovi*. A stejně by se možná mohl ptát i protagonista inscenace *Kdo zabil mého otce*, kterou podle knihy Édouarda Louise, kterou pod hlavičkou Depresivních dětí toužících po penězích zrežiroval a na letošní Dream Factory přivezl Jakub Čermák. V představení se střídají emočně velmi vypjaté scény delších monologů Dana Krejčíka v hlavní roli a vizuálně silné obrazy, které naopak na diváka působí beze slov. Otec a syn stojí v šeru naproti sobě. Mezi nimi rozbité sklo. Aby se mohli potkat, dotknout, obejmout, musí jeden z nich tuhle překážku překonat. Otcí pod nohama křupou střepy, následuje objetí. Zoufalé, plné bolesti a touhy po blízkosti, ale i frustrace z nedostatku podobných intimních momentů. Syn by se rád pomstil za otcovu ignoraci a ponižování, ale když to udělá, zhroucený si uvědomuje, že ve svých devíti letech mohl být tím, kdo otce zabil. Nakonec dokáže prohlédnout, kdo vlastně mohl za jeho zničený život, navíc se mu dostává od nenáviděného otce omluvy. Konečně! Rodiče prý neovlivňují děti, ale naopak. Přála bych si, aby to tak bylo. Jenomže to nemůže platit takhle striktně, ne? Říkám si, že podle odezvy na inscenaci nejen na Dream Factory je zřejmé, že se publika spor mezi dítětem a otcem bytostně týká. Protože rodinu si člověk nevybere, a přesto ji tak nějak přirozeně miluje. Takle komplikovaná dynamika s sebou pak může nést mnoho vrstev a podob násilí a křivd, jež si obě strany nesou celý život. Vzpomínám si na další citát, tentokrát z více popkulturního prostředí, v britském seriálu *Skins* ze začátku tisíciletí konstatuje středoškolačka Effy na adresu svých rozvádějících se rodičů: They fuck you up. They don't mean to, but they do. (bs)

Možná pro jiný segment společnosti je rodina stále klíčovou jednotkou, ale jistě si společnost všimla, že tu existují nej-různější rodinné formy – lidé vychovávají děti a nežijí spolu, stejnopohlavní rodiče, samoživitelé a samoživitelky, polyamorie. Nejsou to výmysly spisovatelů ani aktivistů, je to realita, kterou vidí každý, kdo má otevřené oči. Věřím, že pro toho, kdo má fungující a stabilní rodinu, se jedná o klíčové společenství.

Édouard Louis se ve své knize ptá: „Je normální stydět se za lásku?“ Jaký je na tuto otázku Váš názor?

Samozřejmě že to není normální. Určitě se takové situace stávají, ale normální nejsou. Vám to přijde normální?

Samozřejmě souhlasím s Vaší odpovědí, není normální se stydět za lásku. Jak sám zmiňujete, určitě se takové situace stávají, což není normální. Proto je dů-

ležitě respektovat rozmanitost emocí a podporovat otevřený dialog a porozumění ve společnosti. Co mají kromě výše zmíněných témat inscenace společného?

Jsou samozřejmě o lásce, jako všechny moje hry.

*Za rozhovor děkuje
Silvie Hajdík*

FOTOGRAFICKÉ OHLÉDNUTÍ ZA PRVNÍM FESTIVALOVÝM VÍKENDEM

KUPEC, KTERÝ SE STAL ZBOJNÍKEM, V PODÁNÍ SMĚJÍCÍCH SE BESTIÍ

Název *Lachende Bestien*, česky „smějící se bestie“, pochází z údajného výroku říšského protektora Reinharda Heydricha, který se tak vyjádřil o Čechách. Věta se také objevila v knize Bohumila Hrabala a následně ve filmu *Ostře sledované vlaky*. Toto pojmenování vystihuje inscenace souboru, které většinou provokují narážkami na současnou společenskou situaci a divadelní prostředí. Často v nich tvůrci vycházejí z politicky kritických nebo historických námětů a vyznačují se intertextualitou, popkulturními odkazy, brechtovským přístupem a velkou mírou ironie a sarkasmu. *Lachende Bestien*, pražský divadelní soubor, funguje od roku 2011, jeho důležitou tvůrčí osobností je Michal Hába, umělecký šéf, ale současně také producent, autor, režisér a herec. Uskupení působilo do roku 2013 v Eliadově knihovně Divadla na Zábradlí, poté krátce v klubu Pilot ve Střešovicích, a posléze v klubu Podnik na Vltavské pod platformou Kartel (tvořená tvůrci okolo režisérů a tvůrců Lucie Ferenzové, Michala Háby, Jana Kačeny a Šimona Spišáka). Od roku 2015 byl stálou scénou souboru multifunkční prostor žižkovské Venuše ve Švehlovce, kde se sdružuje několik dalších souborů. Letos se skupina přesunula do jiné pražské platformy pro současné divadlo – Divadla X10. K námětu na motivy novely *Michael Kohlhaas* německého spisovatele a představitele romantismu Heinricha von Kleista se Michal Hába v *Lachende Bestien* vrací už potřetí. Poprvé to bylo v inscenaci *Kohlhaas terror* v roce 2014, kterou režíroval ještě pod platformou Kartel, druhou inscenací z trilogie byl *Nový zákon*, kde měly výrazný význam především biblické motivy a prvky z díla amerického spisovatele Cormaca McCarthyho. V roce 2016 následoval work in progress projekt Michala Háby a kolektivu, premiérováný na festivalu příští vlna/next wave, s názvem *Coalhouse Ragtime Horror Terror Funny Show*. A v loňském roce Hába režíroval společně se Šimonem Spišákem na Dream Factory uváděnou inscenaci *Kohlhaas*. Ve všech třech inscenacích se objevují kromě rozličných intertextuálních a popkulturních odkazů prvky z Kafkovy povídky *Před zákonem*. Samotný Kleistův příběh vychází z raně novověkých zápisů v německých kronikách o skutečném kupci Hansi Kohlhaasovi, který se poté, co přišel o své koně, vzepřel saskému feudálovi. Dlouhý spor se Kohlhaas snažil řešit legální cestou a po neúspěchu a nespravedlnosti se uchýlí k násilí a porušování zákona. Hába se Spišákem se v poslední inscenaci společně s herečkou Simonou Hábou Zmrzlou a hudebníkem a skladatelem Jindřichem Čížkem pokouší s nadsázkou a výraznou hudební složkou reflektovat především aktuální téma ekologické krize. (aš)

DD: DEJVICKÝ DVOJÁK

Na besedě *Mluvme spolu* vyzval Martin Myšička hned v úvodu všechny účastníky, aby se nebáli, kladli otázky a případně jakkoliv reagovali na témata, ke kterým se v rámci debaty dostaneme. Je to přeci jen dialog, výzva k navázání komunikace. Žurnalista Erik Tabery, dramaturgyně Eva Suková, dramatik, režisér a scénárista Petr Zelenka a herci Ivan Trojan s Martinem Myšičkou si mezi sebou střídali mikrofony a mluvili o různých podobách rozdělené společnosti, o tom, jestli se vyplatí za každou cenu někoho přesvědčovat o své pravdě, ale i o schopnosti divadla působit na hodnoty a názory jednotlivých diváků a divaček v publiku. V té souvislosti popisoval Erik Tabery, jak zásadní úlohu může podle něj kultura, ale divadlo jako živé

umění obzvláště, poskytnout. Že je jakýmsi trenažérem reality. Člověk může sedět skoro bez hnutí v hledišti, a přitom si prožít a odžít situace, do nichž se možná v životě nedostane. Ale co když ano? Máme jedinečnou příležitost nahlédnout do života postav, a v rámci příběhu (nebo i při zpětné reflexi představení) se poučit z jejich chyb. Proto je potřeba stále dokola hrát inscenace o pravdě, spravedlnosti, lásce nebo smrti. Připomínat si, že žádný z těchto fenoménů nikdy neztratí na závažnosti a je nutné je znovu a znovu definovat a ohledávat. (Divadlo reagující na konkrétní aktuální kauzy samozřejmě také nabízí určitou očistu nebo může nastavovat nové úhly pohledu, snažit se od toho aktuálního, a právě probíhajícího

vytvořit odstup a nahlédnout celou situaci méně zaujatýma očima.)

Když se pak večer v Divadle Antonína Dvořáka vyprodaný sál na konci představení *Fifty* postavil, znovu jsem přemýšlela nad intenzitou, s níž divadlo na lidi dokáže působit. Jak má možnost například za pomoci humoru (i jeho důležitost zdůrazňovali „dejvičáci“ na besedě) promluvit k nesourodé skupině lidí různých generací, hodnot a názorů. Tohle napojení mezi hledištěm a jevištěm se pochopitelně neděje u každého představení, každý večer. Jednou za čas se ovšem zadaří, člověk se dívá na dění na scéně a cítí, jak vyplavuje vlastní endorfiny, jak pociťuje svou bolest, možná začíná uvažovat jinak nad jistými událostmi ve vlastním životě. Na besedě se mluvilo o otevřenosti při vedení dialogu, o respektování jeho pravidel a hranic, sportovní terminologie by se řekla: o férové hře. V divadle stačí respektovat základní paradigma „skupina lidí sleduje, jak jí jiná skupina lidí něco předvádí“ a při dostatečné otevřenosti obě strany naváží dialog. Může být zdánlivě nevyrovnaný, ale opravdu jen na první pohled. Jedna skupina bez druhé by totiž žádný rozhovor vést nemohla. (bs)

DREAM FACTORY JE SPECIFICKÁ PŘÁVĚ TÍM, ŽE JE V OSTRAVĚ

Jan Hájek letos na Dream Factory s pražským Činoherním klubem přivezl inscenaci *Kočka na rozpálené plechové střeše*. V rozhovoru mluví mimo jiné o své herecké kolegyni Anně Fialové a skládá poklonu celému organizačnímu týmu Továrny na sny.

Téma letošního ročníku festivalu zní BLÍZKO OD SEBE, je nějaké divadelní představení, film (nebo klidně výstava/koncert), který bys pod hlavičkou stejného motta doporučil divákům a diváčkám, čtenářům a čtenářkám k návštěvě?

Chystám se zrovna do Bratislavy na koncert Depeche Mode – Memento Mori, tak bych doporučil ten v Praze 30.7 v Letňanech. Fletch už tu ale není.

V Ostravě jsi tak trochu doma a na Dream Factory jakbysmet, dokonce už jsi festival před třemi lety zaštiťoval, v čem je podle tebe Továrna na sny specifická v porovnání s jinými festivaly?

Specifická je právě tím, že je v Ostravě. A to, jak se rozšířila! Kolik skvělých lidí na ní maká! A jak! Zírám! Takže vám všem DÍK!

Máš nějakou výjimečnou vzpomínku, která ti za ta léta, co na festival jezdíš, utkvěla? Může to být vzpomínka herecká i divácká...

Výjimečný to možná není, ale za tu dobu, co Dream Factory existuje, jsem si všiml, jak se o ní v Praze mluví. A všichni si vždycky stěžujeme, když musíme po špálu zpátky. Vždyť to není zdravý sednout si zas do auta a odjet!!!

Letos jsi na festival přijel s Činoherním klubem a inscenací *Kočka na rozpálené plechové střeše*, kterou režíroval Martin Čičvák. Kdybys měl krátce představit postavu Bricka, kterou v inscenaci ztvárňuješ, co bys o něm napsal?

Nezlob se, ale do toho bych se nepouštěl. Já vám ho představím na jevišti. Proč na papíře?

***Kočka* není první titul od amerického dramatika Tennessee Williamse, v němž hraješ, co tě na jeho textech nejvíc fascinuje, baví, vzrušuje?**

Že mají všichni pravdu.

V inscenaci *Kočka na rozpálené plechové střeše* je tvou hereckou partnerkou Anička Fialová. Obligátní otázka by asi byla, jak se ti s ní hraje, ale raději bych se zeptala, co ses od ní za tu dobu, co inscenaci zkoušíte a hrajete, naučil?

Je neskutečná! Naučila mě esperanto a několik šachových zahájení.

Putovní otázka, kterou Jan Hájek pokládá Vojtěchu Vondráčkovi:

Já bych se chtěl zeptat pana Vojtěcha Vondráčka z Divadla Na Zábradlí, proč po chřestu smrdí moč? Děkuju.

Za rozhovor děkuje Barbora Sedláková

IOKASTÉ: NAPRAVENÍ STARÝCH KŘÍVD

Víte, kdo byla Iokasté? Matka Oidipa. Oidipa možná znáte, i jeho tragický osud zpracovaný antickým dramatikem Sofoklem, který končí hrdinovým oslepením, jenž vykoná sám na sobě. Jedná se o kanonickou divadelní hru. Postava Iokasté v ní páchá sebevraždu, když se dozví, že kvůli osudu, jež byl uvalen na Oidipa, léhala s vlastním synem, který má navíc na rukách krev vlastního otce, jejího manžela Láia. V textu se jí dostává nejvíce pozornosti, když posel popisuje její oběšení. Manžel Láios ji předtím odebral vymodlené dítě a pohodil ho daleko od paláce, protože se bál věštby, podle ní ho jeho vlastní potomek zabije a „nahradí“ na manželském loži, kde zplodí děti s vlastní matkou. Ještě trochu víc rozšířím perspektivu: mužští hrdinové se v antických textech bijí hlava nehlava, kradou si manželky, obchodují s dcerami a vyhánějí je z domů. Známe divé Bakchantky nebo mstící se Médeu, ale co všechny ty manželky, družky, dcery, které sedí doma, zatímco tam venku se válčí nebo v lepším případě chodí do divadla na inscenace, v nichž, pokud se mluví o ženách, tak mužskými ústy. V inscenaci *Iokasté*, která bude k vidění na festivalu, máme naopak možnost nahlížet na mytické příběhy optikou zcela opačnou. Lukáš Brutovský, autor textu i režisér v jednom, podněcuje publikum k přehodnocení „daných pravd“ a dějinami vybraných a pevně definovaných příběhů. Například: problém se zapeklitou hádankou sfingy mohl tkvít v tom, že tehdy měli jako plnohodnotní občané polis možnost hádat pouze muži, které ale natolik rozptylovalo stvůřino poprsí, že se nedokázali koncentrovat na otázku. Jenomže co by se stalo, kdyby ženy tehdy měly právo spolurozhodovat o válečných záležitostech? V miniaturním měřítku o tom můžeme číst v Aristofanově dramatu *Lysistrata*, kde se ženy rozhodnou upřít svým mužům sex do té doby, než budou ochotni ukončit válečné řádění. A ukáže se, že touha po ženském těle je silnější než chuť bojovat, hra končí smírem, v podstatě happy endem. Takže se nutně nabízí otázka (platná navíc nejen v antice, ale i dnes) – posílaly by ženy svoje syny, manžely a otce na smrt? Považovaly by válku za ideální nebo jediné možné řešení? Pravdou bohužel je, že možnost takto přemýšlet, nebo spíš rozhodovat, neměly a často ani nemají, protože vařily a vaří kafe trójským, řeckým nebo jiným vojevůdčům. Vůdčům, kteří se později svými činy zapíší do dějin a stanou se hrdiny... (bs)

POZVÁNKA NA DALŠÍ DEN – ÚTERÝ 30. 5.

ÚT 30/5 — 16:00
Komorní scéna
Aréna

HLADNÍ VODINA: RUSALKA

Divadlo Letí, Praha / režie: Daniela Špinar

Délka: 95 minut

Jsme tím, do čeho nás oblékají, nebo máme právo ušít si osud, který nám padne? Někdy je těžké přiznat si, kdo jsem, někdy je těžké respektovat to, čím chtějí být ti druzí.

ÚT 30/5 — 18:30
Divadlo loutek
Ostrava

IOKASTÉ

Slovenské komorné divadlo a Městská divadla pražská / režie: Lukáš Brutovský

Délka: 65 minut

Příběh ženy, která byla vždy na okraji zájmu mužů (divadelních postav i autorů). Příběh postavy, která ve slavné Sofoklově tragédii dostává největší prostor v momentě, kdy posel popisuje její sebevraždu.

ÚT 30/5 — 18:30
Fiducia – FGF

DOBŠÍNSKÝ *AKO SOM SA STAL*

Volné sdružení umělců Zlaté schody, Bratislava / režie: Jan Lepšík, Ela Lehotská

Délka: 90 minut

Divadelní stolní hra pro čtyři herce a 16 diváků. Intimní site-specific projekt je volně inspirovaný životem a dílem Pavla Dobšinského.

ÚT 30/5 — 20:00
kavárna
Staré arény

BRATŘI A SESTRY / !ZMĚNA PRO NEMOC!

Studio G, Ostrava / režie: Tereza Agelová

Délka: 60 minut

Vztah, který si nevyberete, protože on si vybral vás. Nekonenční mozaika roztržitých příběhů o prvorozených, druhorozených i těch uprostřed.

ÚT 30/5 — 20:00
Stará aréna

BLÍZKO OD SEBE

Beseda

Délka: 60 minut

Jak jsme na tom jako společnost, ale i jako jedinci se (sebe)přijetím a (ne)porozuměním? O tom budeme besedovat s režisérkou Danielou Špinar, s hudebnicí Terezií Kovalovou a sociálním pracovníkem Mgr. Karlem Pavlicou, PhD.

ÚT 30/5 — 21:00
Stará aréna

TEREZIE KOVALOVÁ

koncert

Délka: 60 minut

Chcete zjistit, co všechno se dá zahrát na violoncello? Terezie vás vezme na hudební průlet od historie až po současnost, od klasiky po vlastní tvorbu. přináší filmová kamera, kdy blíže a intimně nahlíží na herce i interiéry divadla.

Snář z továrny – magazín festivalu Dream Factory Ostrava 2023. Pondělí 29. května, číslo páté. Šéfredaktorka: **Barbora Sedláková** (bs). Redakce: **Silvie Hajdíková** (sh), **Zdeňka Horváthová** (zh), **Petra Kupcová** (pk), **Amálie Švecová** (aš), **Kristýna Vinařová** (kv). Fotografie: archiv festivalu Dream Factory Ostrava, **Maxim Bajza**, **Ondřej Durczak** a **Lukáš Horký**. Grafická úprava: **Jan Kulich**. Sazba: **Lukáš Horký** – Surbanz. Zpravodaj vydává Dream Factory Ostrava, z. s.. Ředitel festivalu: **Tomáš Suchánek**.

OSTRAVA!!!

